

nogospodarske in pokrajinske sestavine, oblike dejavnosti, ki so neposredno vplivale na razvojne usmeritve posameznih predelov. V tem poglavju so sistematično prikazane vse gospodarske panoge in druge veje dejavnosti, ki so nadgrajevale materialno proizvodnjo, in sicer za obdobje od druge polovice 19. stoletja naprej. Sledi predstavitev prebivalstvenega razvoja in prikaz sprememb na področju poklicne in socialne sestave prebivalcev. Obsežno je tudi poglavje o gospodarskem razvoju (str. 94-161). Najprej sta prikazana pomen in razvitost kmetijstva po posameznih proizvodnih vejah, pa obrt in rokodelstvo, industrija in rudarstvo, gozdarstvo ter terciarne dejavnosti. Zanimive in tudi za geografa dragocene so navedbe o uvajanju novosti v proizvodne in druge dejavnosti in oblike življenja. Temu sledi obsežno poglavje, Razkroj in stanje ohranjenosti tradicionalne kulturne podobe (str. 228-303), kjer so razkrite in ovrednotene po posameznih področjih človekovega dela in življenja stare, tradicionalne in nove (inovacijske) oblike v načinu življenja. Sklepno poglavje prikazuje etnološko preučevnost Mežiške doline in utemeljuje predloge za nadaljnje delo. Na koncu je Slovar nekaterih narečnih besed (str. 307-317), pregled uporabljene literature in virov ter seznam 44 informatorjev, ki so pomagali avtorici obuditi spomin na življenjski vsakdan v preteklih desetletjih. Med besedilom je 76 fotografij in 9 preglednic s statističnimi podatki.

Etnološka topografija ravenske občine je izvrstno delo, ki tudi geografu nudi vrsto novih in dragocenih spoznanj, ki so lahko izhodišča za nadaljnje delo. S sistematično in poglobljeno raziskavo je avtorica osvetlila številne razvojne težnje in smeri, ki so se med drugim udeleževale v pokrajinski podobi, socialni in gospodarski sestavi prebivalstva, njihovem načinu življenja itd. Iz obsežne dokumentacije je izluščila tiste bistvene značilnosti, ki so spreminjale vsakdanji utrip življenja bodisi po samotnih hribovskih območjih, bodisi v urbaniziranih in industrijskih naseljih. Ko odložimo knjigo, spoznamo tiste novodobne dejavnike in usmerjevalce, ki so nemalo prispevali h koreniti preobrazbi nekdanje podobe Mežiške doline. Zato sem prepričan, da bo knjiga K. Odrove o ravenski občini našla mesto tudi na naših (geografskih) knjižnih policah.

Milan Natek

Cevc, T., 1992: Bohinj in njegove planine. Srečanja s planšarsko kulturo. - Izdala Triglavski narodni park, Bled in Inštitut za slovensko narodopisje - Znanstveno-raziskovalni center SAZU, Ljubljana, založila Didakta, 152 str., Radovljica 1992

Dela, ki so v kakršnikoli zvezi z našimi planinami in planšarstvom, vedno znova privlačijo našo pozornost. V njih spremljamo nekdanji in današnji človekov odnos do pašnih površin, ki so nad mejo stalne naseljenosti in so vdahnile tudi

našemu gorskemu svetu posebno mikavno privlačnost. Planine so sestavni del kmetijskega sveta, ki ga v obliki pašništva izrabljajo hribovske kmetije in večina dolinskih kmečkih naselij v alpskem in deloma tudi v predalpskem svetu.

V Cevčevi knjigi so prikazane bohinjske planine z etnološkega vidika. Pri obravnavanju planšarske kulture ga zanimajo življenja na planinah, delo pastirjev in majarjev, stiki in odnosi med pastirji in gospodarji, družinami in ljudmi na planinah, stavbe in njihova gradbena sestava in zasnova itd. To so tista temeljna vprašanja in spoznanja, ki posredujejo tudi geografu prenekateri nova dejstva in spoznanja. In na osnovi teh in podobnih ugotovitev je mogoče zarisati elementarni človekov odnos do zemlje in njegova večstoletna iskanja pri pridobivanju novih - dodatnih površin, ki so mu olajšale preživeti družino in vse posle na domačiji.

Etnološka in splošna problematika bohinjskih planin je predstavljena v devetih poglavjih. Uvodoma je podana zemljepisna in zgodovinska podoba Bohinja, nato sledi prikaz in oris bohinjskih naselij in njihovih planin. Nadalje so osvetljena razmerja med gozdovi in planinami, opisane so osnovne težnje v razvoju stavb na planinah in gradbeni material, iz katerega so zgrajeni stanovi, hišice, ogradi, sirarnice idr. V posebnem poglavju so opisani rovti pa košnja in spravilo sena, delo majarja in majarice. Avtorjevo pozornost so vzbudile sirarnice v planinah: leta 1873 so ustanovili v Bohinjski Bistrici, Bitnjah in na Lepencah prvo sirarsko družbo, in sicer po švicarskem vzoru, in najeli v Bitenjski planini in v Govnjaču dve pastirski koči, ki so ju preuredili v sirarni. Temu vzgledu so kmalu sledile nove sirarske družbe in sirarne domala po vseh bohinjskih planinah.

Posebno poglavje je namenjeno predstavitvi Planšarskega muzeja v Stari Fužini, ki je v prostorih nekdanje sirarne, in sicer od leta 1990 dalje. Vsebinsko zaokroža knjižico ponatis avtorjevega prispevka iz Planinskega vestnika (1978, str. 408-426) "Planina Velo polje v času prvega vzpona na Triglav". V sklepnem delu knjižice je predstavljen Triglavski narodni park, kjer je zavarovana naravna in negovana kulturna krajina; članek je napisal J. Bizjak.

Knjižica je opremljena s številnimi barvnimi in črno-belimi fotografijami, zgodovinskimi dokumenti, narisi stavb in njihovih tlorisov, planinskega orodja in posodja itd. Med fotografijami je tudi portret akad. prof. dr. Antona Melika, ki je bil "... eden najboljših poznavalcev slovenske zemlje in ljudi" in avtor knjige "Planine v Julijskih Alpah" (1950; prim. str. 32). Pregledno karto bohinjskih planin kakor tudi večino skic planšarskega posodja in orodja je narisal arh. V. Kopač. Knjigi je dodan seznam manj znanih narečnih besed in pregled osnovne - uporabljene literature.

Milan Natek